

Motion till riksdagen 2009/10:Ub348

av **Max Andersson m.fl. (mp)**

Politik för lycka

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att utveckla svensk lyckoforskning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utredning av hur lyckan i samhället ska kunna mätas regelbundet och att lyckoindex ska redovisas i likhet med BNP och övriga välfärdsindex.

Lyckoforskningen har gjort stora framsteg

Lyckoforskning är nytt ett tvärvetenskapligt område som innefattar psykologi, sociologi och nationalekonomi. Tidigare har många betvivlat möjligheten att mäta och jämföra lyckan i olika befolkningar, men nu anser stora delar av forskarsamhället att det både är möjligt och relevant. En vanlig metod är att i enkäter be människor uppskatta hur nöjda de är med livet på en skala från 1 till 10.

Lyckoforskningen har redan börjat komma fram till intressanta resultat. Alltmer tyder nu på att den samlade lyckan i ett samhälle kan ökas genom politiska beslut.

Redan på 1700-talet argumenterade den engelske filosofen Jeremy Bentham för att målet för den offentliga politiken borde vara att maximera summan av lycka i samhället. Det är dock ingen enkel sak. Människor är individer och olika människor kan finna lyckan på delvis olika sätt. Det enklaste sättet att genom politiken öka lyckan är förmodligen att se till att alla har sina grundbehov tillfredsställda. Politikens överordnade mål har dock länge i praktiken varit att ensidigt stimulera materiell tillväxt. Detta har varit ett effektivt sätt att öka människors lycka fram till en period mellan 1950- och 1970-talen i den rika delen av världen, eftersom många här tidigare inte fick sina materiella grundbehov tillfredsställda.

Fel! Okänt namn på

Därefter har den materiella tillväxten fortsatt, medan den upplevda lyckan stannat kvar på 1970-talets nivå. Lyckan i vissa studerade befolkningar i västvärlden har till och med minskat något sedan 1970-talet. Detta framgår bland annat av en rapport som den brittiska regeringen publicerade 2002, "Life Satisfaction: the state of knowledge and implications for government".

I Storbritannien har både regering och opposition sedan några år tillbaka anammade målet att öka befolkningens lycka. Man arbetar målmedvetet med detta på många sätt på både nationell och lokal nivå.

Det bör framhållas att uttrycket "lycka", som ofta används när man talar om detta ämne på svenska, inte är en perfekt översättning av det engelska ordet happiness eller det mer akademiska uttrycket subjective wellbeing. Men det är den bästa översättning vi har. I dessa sammanhang handlar lycka inte bara om glädje utan också om livstillfredsställelse och själsligt välbefinnande.

Idén om en politik för lycka har nu även börjat få genomslag i Frankrike. President Nicolas Sarkozy tillsatte i januari 2008 en forskarkommission, Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress, under ledning av nobelpristagarna i ekonomi Joseph E Stiglitz och Amartya Sen, som bland annat hade i uppgift att ta reda på hur lycka och livskvalitet kunde kvantifieras för att komplettera måttet BNP med annat än strikt ekonomiska aspekter.

Forskarkommissionen levererade en omfattande rapport som presenterades i september 2009. Rapporten fokuserar på att ge bättre verktyg för att mäta samhällets välfärd, och inte på att ge rekommendationer om vilken politik som bör föras. Rapporten tar till exempel upp att BNP ofta förväxlas med välfärd, trots att det egentligen är ett mått på produktion. Rapporten understryker också att de politiska val man gör påverkas av vad man väljer att mäta, och att det är viktigt att veta vad det är man mäter. Det finns exempelvis en risk att politiker gör ett felaktigt val mellan att stimulera BNP-tillväxt och att skydda miljön om kostnaderna för miljöförstöringen inte ingår i det man valt att mäta.

Ett av rapportens nyckelbudskap är att tiden är mogen att flytta tyngdpunkten från att mäta den ekonomiska produktionen till att mäta människors välfärd.

Rapporten innehåller ett antal rekommendationer, och en av dem som har mest bäring på denna motion är rekommendation 10 som lyfter fram att mått på subjektivt välbefinnande, vilket ofta översätts som lycka i mindre formella sammanhang, ger viktig information om människors livskvalité och att statistiska myndigheter bör ta med frågor om detta i sina undersökningar.

Som ett exempel på hur fel det kan bli om man förväxlar BNP med välfärd nämner författarna att förekomsten av omfattande bilköer kan öka BNP genom att det får bilarna att dra mer bensin, men det leder definitivt inte till ökad livskvalitet.

Intresset för lyckoforskning och hur den kan användas inom politiken växer. Vi vill dock framhålla att lyckoforskningen fortfarande är ett ungt fält som befinner sig i en intressant utveckling. Lyckoforskningen kan ge oss nya verktyg för att analysera samhället och politiska förslag, och den kan redan nu bidra med att sätta fokus på vad som är viktigt.

Lyckoforskningens utveckling har redan nått så långt att det börjat utges studentlitteratur i ämnet på svenska. För den som önskar en bred, men ändå grundlig bild av fältet så finns Bengt Brülde's bok *Lycka och lidande*. Den brittiske nationalekonomen Richard Layard vid London School of Economics har publicerat boken ”Happiness – lessons from a new science” som fokuserar på de lyckoförstärkande och lyckominskande faktorer som kan påverkas genom politiska beslut. Det är inga större överraskningar, men det riktigt intressanta är att man nu kvantifierat faktorerna och att de har vetenskapligt stöd. De bör därför beaktas i den politiska diskussionen. Även Johan Norberg har skrivit i ämnet, även om hans grundhållning till politiska insatser är betydligt mer skeptisk än socialdemokraten Layards. Det finns nu en bred och ständigt växande litteratur i ämnet och det här är bara några exempel.

Lyckoforskningen hör hemma i politiken

Det är viktigt att komma ihåg att politiken och samhället inte kan göra människor lyckliga, men väl, utifrån kunskap om vad som krävs, skapa så goda förutsättningar för lycka som möjligt. Det bör också särskilt framhållas att det ofta är lättare att lindra olycka än att öka lycka genom samhällsliga insatser.

Ett annat av de mest intressanta forskningsrönen är hur lite ekonomisk tillväxt verkar betyda för människors lycka i länder som redan är rika. I fattiga länder finns det ett starkt samband mellan lycka och tillväxt, men i rika länder som Sverige finns det andra saker som betyder mer för människors lycka. Saker som trygghet, låg arbetslöshet, starka sociala nätverk och en väl fungerande demokrati är områden som lyfts fram.

Forskning måste alltid tolkas innan den omsätts i politik, och det gäller förstås även lyckoforskningen. Även om det finns ett betydande utrymme för tolkningar när det gäller lyckoforskningens slutsatser – såsom det brukar vara i samhällsvetenskapliga sammanhang – så kan ändå forskningen ge vägledning i viktiga frågor.

Det verkligen intressanta med lyckoforskningen är att den gör det möjligt att mäta och sätta siffror på resonemang kring den mänskliga lyckan. Det gör det betydligt enklare för oss politiker att prioritera och väga nyttan av olika förslag. Det blir inte heller lika enkelt för politiker att blunda för negativa konsekvenser av sina förslag om man fått siffror på hur de slår.

Det är möjligt att föra en seriös diskussion om hur man med politiska beslut baserade på forskningsresultat kan öka förutsättningarna för att göra människor lyckligare, inte bara rikare. Vi ser fram emot en framtid då lyckoforskningen blir en lika självklar del av politiken som nationalekonomin. Men för att möjliggöra den diskussionen så behöver det fastställas lämpliga mått på lycka eller välbefinnande, och lämpliga lyckoindex behöver definieras. Lyckan bör mätas regelbundet och lyckoindex redovisas på samma sätt som BNP och övriga välfärdsindex. För att få bra resultat är det också viktigt att vi satsar på att utveckla den svenska lyckoforskningen. Dessa administrativa åtgärder kommer inte att göra människor lyckligare i sig, men de kommer att

Fel! Okänt namn på

skapa förutsättningar för en seriös politisk diskussion som tar intryck av forskningens framsteg.

Stockholm den 2 oktober 2009

Max Andersson (mp)

Lage Rahm (mp)

Peter Rådberg (mp)

Bodil Ceballos (mp)

Per Bolund (mp)